

Muistelmia matkastani Uhtuan maakuntapäiville keväällä 1920

Kirj. Wasili Keynäs, III osa

Muistelmasarjan kolmannessa ja viimeisessä osassa Wasili Keynäs selvittää, mikä oli maakuntapäivien suhde Venäjään, Suomeen ja Karjalaan, selostaa maakuntapäiväjuhlaa sekä lyhyesti paluumatkaa Helsingin kautta Repolaan.

Aikaisemmin on jo tullut mainituksi, että maakuntapäivät selvin sanoin ilmaisivat kansan tahdon olevan päästä irti Venäjästä. Samalla käsitettiin, että tämän ja muiden kokouksessa esille tulleiden asioiden takia on päästävä neuvotteluihin Venäjän vallassaolijain kanssa. Siksi päätettiin heti lähettää lähetystö Moskovaan. Yleensä toivottiin, että Neuvosto-Venäjä suhtautuu suopeasti Karjalan pyrkimyksiin ja että selviintään asioissa rauhallinen keinoin.

Myöhempi aika osoitti, että tämä toive ei pitänyt paikkaansa. On myöskin tullut mainituksi, että kansalaisoi-keuksien myöntämisestä keskusteltaessa ei voiti hyväksyä bolshevikkien ehdotusta niiden rajattomasta saannista, koska juuri siinä peljättiin, huomioonottaen karjalaisten vähälukuisuus, venäläistä vaaraa.

Eräillä tahoilla on tehty varsin kärkeviä huomautuksia siitä, että muutamat Uhtualla tehdyt päätökset ovat ristiriidassa keskenään. Tällöin on vedottu Karjalan valtiollista asemaa koskeviin päätöksiin. On huomautettu, että kun ensin maakuntapäivät päättivät, että kansan on saatava äänestyksellään ratkaista valtiollinen tulevaisuutensa, niin sen ei olisi pitänyt päättää Karjalan itsenäisyydestä, kuten maakuntapäivät tekivät.

Emme suinkaan tahdo kieltää, etteikö tässä olisi menty aikaansa edelle, so. että lausuttiin toivomus ja selvä päämäärä Karjalan valtiollisesta tulevaisuudesta, ennen kuin kansa oli saanut äänellään tästä ratkaista. Tähän päätökseen on kumminkin ollut aihetta. Karjalan itsenäisyysspyrkimys tuotiin esille jo tois-

ta vuotta aikaisemmin Kemin kokouksessa. Se oli varsin voimakkaana kansan tahtona nytkin ei ainoastaan Vienassa, vaan myös Aunuksessa. Kun kerran maakuntapäivät päättivät irtautua Venäjästä, oli silloin edessä kaksi vaihtoehtoa; joko pyrkiä itsenäiseksi valtakunnaksi niin mahdolltomalta kuin se näyttikin tai liittyä erinäisillä ehdoilla Suomeen.

Suomeen liittymisen tarpeellisuutta ei ainakaan silloin Karjalassa kyllin selvästi käsitetty ja kansan pyrkimyksen salaamisesta tuskin olisi hyöttyä ollut. Itsenäisyysoivomuspäätökseen vaikutti toinenkin seikka. Heti nimittäin kun maakuntapäivät päättivät Karjalan irtautumisesta Venäjästä, bolshevikit rupesivat levittämään huhua, että Karjala liitetään ilman muuta Suomeen, että sen metsät vietään Suomen porvareille jne. mikä oli järjetönsä jokaisen ajattelevan ihmisen mielestä, mutta mikä saattoi helposti pystyä yksinkertaiseen ihmiseen. Varsinkin radan varrella oleville oli tämä asia suurena kompastuksena. Siksi tahdottiin torjua bolshevikkien levittämä valhe ja parhaiten sen luultiin tapahtuvan siten, että maakuntapäivät ilmoittivat pyrkivänsä Karjalan itsenäisyyteen.

Maakuntapäivien suhde Suomeen

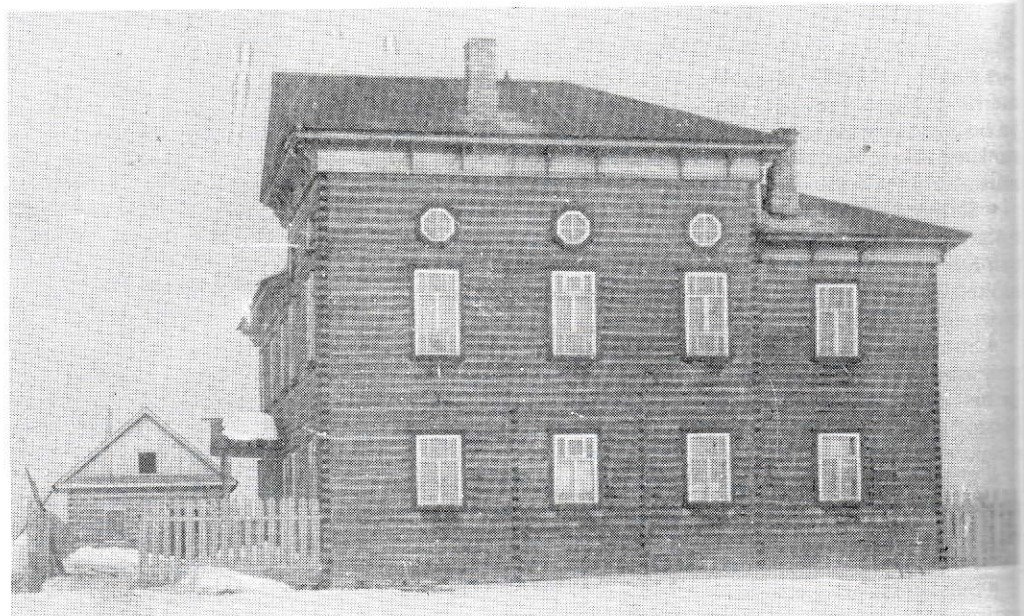
Yleensä ilmeni maakuntapäivillä kiitollisuus Suomea kohtaan kaikesta siitä avustuksesta, mitä Karjalan kansa oli siltä saanut. Tosin aluksi eräät kokousmiehet ajattelemattomuudessaan saattoivat sanoa sellaistaakin, että Suomessa on kaikki niin vanhoilista ja huonoa, ettei sieltä kannata Karjalan oloja järjesteltäessä esimerkiksi ottaa, mutta lopulta nämäkin myönsivät erehtyneensä.

Jo kokouksen alussa puheenjohtajan toimintakertomusta seuranneessa keskustelussa lausuttiin useissa puheenvuoroissa kiitollisuus Suomelle sen avusta. Seuraavana päivänä päätettiin lähettää ensin Suomen hallitukselle tilannetta selvittävä sähkösanoma ja sitten lähetystö Helsinkiin. Myöhemmin päätettiin vielä lähettää kiitossähkösanoma myös Suomen eduskunnalle.

Bolshevikit ovat väittäneet, että Uhtuan maakuntapäivien päätöksiin ovat suomalaiset vaikuttaneet. Miten perusteton tämä väite on, osoittaa se, että ne muutamat suomalais-

set, jotka olivat Toimikunnan palveluksessa, olivat jo ennen kokouksen alkamista siirtyneet Suomeen. On myös aikaisemmin tässä kertomuksessa ilmennyt, että Suomessa olevien karjalaisten valitsemat edustajat eivät olleet kokouksessa saapuvilla eivätkä edes Karjalan rajojen sisäpuolella, koska he juuri pitivät parempana, että Karjalan karjalaiset itse saavat vapaasti päättää asioistaan.

Ainoa kokouksessa ollut henkilö, josta kenties voidaan jotakin sanoa, oli allekirjoittanut. Edustinhan kokouksessa sellaista karjalaista kuntaa, joka oli aikaisemmin päättänyt liittyä Suomen suojeluksen alle. Tosin läsnäoloni ei paljon merkinnyt senkään takia, että en ottanut osaa mihinkään äänestyksiin. Vasta kahtena viimeisenä kokouspäivänä oli pari Toimikunnan palveluksessa olevaa suomalaista läsnä kokouksessa. Nämä lausuvat puheissaan, sen jälkeen kun kaikki asiat olivat loppuun käsitelty, miten suurimerkitykselliset nämä maakuntapäivät olivat olleet sekä itse Karjalalle että kaikille vapautteen pyrkiville suomensukuksille kansoille ja miten Suomen kansa myötätunnolla seuraa Karjalan vapautuspyrkimyksiä. Nämä puheet herät-

Uhtuan seminaari, jossa maakuntapäivät kokoontuivat.

Uhtuan maakuntapäivien osanottajat ryhmäkuvassa seminaarin seinustalla.

tivät yleistä hyväksymistä.

Painostus kokousmiehiin oli erityisen voimakasta juuri venäläisten taholta, mutta siitä huolimatta päätökset tehtiin vain Karjalan etua ja tulevaisuutta silmällä pitäen ja kiitollinen mieli vallitsi Suomea kohtaan.

Kokouksen suhde Karjalaan

Syksyllä 1919 olivat Karjalan kuntain edustajat valinneet Väliaikaisen toimikunnan asioitaan hoitamaan. Vaikeuksista huolimatta oli tämä saanut varsin monta hyvää asiaa alulle. Mutta toimikunta käsitti samalla, että toimihenkilöiden on saatava varmempi pohja toiminnalleen kuin mitä sillä nyt oli. Sen vuoksi ryhdyttiin valitsemaan edustajia Uhtualla pidettäville maakuntapäiville.

Vaalit olivat yhtäläiset ja salaiset. Niihin sai ottaa osaa jokainen 18 vuotta täyttänyt karjalainen mies tai nainen. Kustakin kunnasta siis valittiin demokraattisilla perusteilla kyyvykkäimmät miehet Karjalan asioista päättämään. Nämä maakuntapäivät siten

edustivat koko Karjalan kansaa ja kansa uskoi näihin valitsemiinsa luottamusmiehiin. Tämän käsittivät myös maakuntapäivämiehet. Harvoja poikkeuksia lukuunottamatta he käyttäytyivät arvokkaasti ja järkevästi. Yksin Karjalan kansan nykyisyyttä ja tulevaisuutta silmällä pitäen päätökset siellä tehtiin. Tuntui oikeata Karjalan kansan sydämen sykettä tässä tilaisuudessa. Kaikki olivat samanarvoisia, sääty- ja luokkaerotusta ei ollut niinkuin sitä Karjalassa ei ole olemassakaan. Maakuntapäivämiehet tiesivät, keitä he edustivat. Kokouksen kestäessä koetettiin olla eri pitäjien kanssa niin läheisessä yhteydessä kuin suinkin mahdollista. Tietoja saapui eri kunnista ja väärin tietojen poistamiseksi maakuntapäivien puolesta lähetettiin asiain kulusta ympäri Karjalaa painettuja julkaisuja. Heti kun saatiin hyviä tietoja, kohotettiin eläköönhuuto Karjalalle. Toisinaan taasen kajahti jokin karjalainen laulu, useimmiten iltaisin, kun kokous oli päättynyt.

Itse päätöksetkin olivat tehty Karjalan oloja ja tulevaisuutta varten. Niitä tehdessä ei noudatettu vanhoja epäkäytännöllisiä ja koko kan-

saan nähden vahingollisia periaatteita, mutta ei myöskään seurattu äärimmäistä vapaa-mielisyyttä. Tehtyjä päätöksiä silmäillessä huomaa, miten sentään tämä miltei kokonaan koulusivistystä saamaton edustajisto pystyi luomaan suunnan tulevaisuudelle verrattain demokraattisissa puitteissa.

Ajatteltakoon vain seuraavia päätöksiä: päätös Karjalan valtiollisesta asemasta; uuden hallituksen järjestely, jossa läheinen vuorovaikutus eri kuntien kanssa on huomattava; sellainen maa- ja metsänomistusolojen järjestely, jossa sekä valtion että kuntain ja yksityisten edut ovat tulleet huomioon otetuiksi; kauppatoiminta kokonaan osuustoiminnalliselle pohjalle; kirkolliset olot kansanvaltaisemmiksi; Karjalalle oma hiippakunta ja lähentymistä Viipurin eli Suomen kreikkalaiskatoliseen hiippakuntaan sekä täysi uskonnonvapaus; koulupakko, opetus äidinkielseksi ja vapaa valistustyö voimakkaaksi; suunnitelmat vakuutuslaitosten, kulkuneuvojen ja terveysolojen järjestämisestä; toimenpiteet maanviljelyksen edistämiseksi; oikeudenkäytön Suomen laki ja kunnallisten asioiden hoito uuden-aikaisemmaksi.

Suurella maailmassa ei kenties näille päätöksille suurtakaan merkitystä annettane. Karjalalle ne kuitenkin merkitsivät paljon. Tämä voidaan sanoa sitäkin suuremmalla syyllä, kun ottaa huomioon, millaisessa asemassa oltiin näitä päätöksiä tehtäessä. Maakuntapäivät alkoivat työnsä toivolla ja pelolla, mutta sittenkin horjumattomina siinä vakaumuksessa, että työtä tehtiin karjalaisessa hengessä tulevien sukupolvien hyväksi.

Maakuntapäiväjuhla

Koko viikon oli kestänyt maakuntapäiviä, mutta oli vielä muutamia asioita, joita täytyi lykätä seuraavan viikon alkuun, kun niitä ei keritty käsitellä. Välillä olevana sunnuntaina päätettiin pitää juhlat. Allekirjoittanut oli suunnitellut paluumatkansa alkavaksi lauantaina, mutta keskenäiset kirjoitustyöt ja mainittu juhla siirsivät lähtöni sunnuntai-iltaan.

Näiden loppukiireiden vuoksi en huomannut panna muistiin juhlan ohjelmaa, mutta runsas se kaikessa tapauksessa oli. Ainakin seuraavat henkilöt pitivät tilai-

suudessa puheita: Yrjö Lesonen, Pekka Kontu, Huoti Sinikivi sekä Antti ja Wasili Keynäs. Runoja esittivät Antti Vierma ja Wasili Keynäs, ensin mainittu itsensä kirjoittaman. Eri ohjelmanumeroita oli toistakymmentä. Huoneet olivat tupaten täynnä väkeä. Myöskin oli aika paljon bolshevikkisotilaita, joiden joukossa oli muutamia alapitäjien karjalaisia miehiä.

Tilaisuus oli innostava ja oli kuuloni mukaan vieraisiinkin tehnyt valtavan vaikutuksen. Eihän se ihme ollutkaan, sillä Karjalan laineiden vyöryt löivät voimakkaasti ja niissä oli oman sydämen sykintää, kotoista tuntua enemmän kuin koskaan aikaisemmin pidetyissä heimojuhliissa.

Paluumatka

Ikäväkseni minun täytyi lähteä juhlasta kesken, mutta iloisena läksin. Riemuitsin sydämessäni kaikesta siitä, mitä olin nähnyt ja kokenut kuluneen viikon aikana. Ihminen elää vain kerran suurta hetkeä ja onnellinen se, joka on vähänsä saanut vaikuttaa ja olla mukana historiaa luomassa, historiaa, tekoja, joista silloin uskoimme paljon.

Toimikunnan hevonen odotti matkalaisia asuntoni

pihalla. Sinne olivat tulleet myös muutamat bolshevikkipäälliköt, joukossa Sonnikkoff, jonka kanssa olimme usein edellisellä viikolla olleet vastakkain. Kättä tulivat läksijälle pistämään ja Sonnikkoff sanoi: "Sie vell'i olet ylen reipas musikka, vaan kun et kyliksi pie köyhän kansan puolta." Läksijä vastasi: "Vain koko Karjalan kansan etua olen aina ajanut, mutta te venäläiset olette aina meitä karjalaisia pettäneet ja sen vuoksi emme nytkään voi teihin uskoa."

Senne jäivät toiset, yksin läksin, mutta en selkosien halli Repolaan Niikkana-ukon kanssa metsoja ampumaan, vaan suoraan kiireesti Helsinkiin. Arvelin nukkuivani heti reessä, mutta unta ei tullut. Oli voimanponnistuksia kysymyt viikko takana, jolloin öillä jatkettiin päiviä toisinaan kaksinkertaisiksi, mutta väsymystä ei tuntunut. Tapaukset kulkivat ohitseni ajatuksissani, toinen toistaan merkillisimpinä. Oli kuin kaunista unta olisin muistellut, ihania näkyjä nähnyt...

Hevonen pysähtyi. — Nytkö jo olen täällä Jyväskylän Pitkässäperässä? Keskellä yötä siis herätimme ihmiset, kaukaiset sukulaiseni, joita en menomatalla tavannut, mutta joita tahdoin tavata. Niin,

sieltä uunin päältä laskeutuu täti-vanhus, yli 80-vuotias, kaulassani riippuu ja ilosta, jälleennäkemisestä itkee. Iloitsee raukka muiden lapsista. Omat pojat aikanaan pitivät Malakie-tädistä, isoäitivainajan siskosta, kun olivat kauppiaina Suomessa. Mutta he ovat toinen toisensa jälkeen kuolleet ja akkariapu kulkee kylässä ollen kumminkin enimmäkseen tyttärensä Tattajan luona Pitkässäperässä, jossa nyt olin.

Täti-raiska hätäilee ja hakee keskellä yötä aitasta marjoja. Niitä hän vieraalleen tarjoaa ja vastuksistani huolimatta piti minun koko stautsallinen noppia suuhuni. Ylen äijä on hänellä kerrottavaa tulle omiin silmiini muistellani lapsuuteni aikoja, jolloin minäkin, pieni orpo, olin tädin vieraanvaraisessa kodissa.

Iljenellä on Ylä-Kuittijärven selkä ja kelpaa sitä pitkin hevossella helkytellä. Pian olin syntymäkodissani Vuokkiniemessä ja vaivuin sikeään uneen.

Bolshevikit olivat poistuneet kylästä ja vieneet yhtä ja toista mennessään. Minun ja isäkköni sukset olivat myös vieneet. Olin vähän pahoillani suksista, sillä olin ne Pohjanmaalta vienyt Repolaan ja

sieltä tänne.

Samalla vuokkiniemäläisellä kyytihevosella sitten tulin Kajaaniin asti. Heti Suomen puolelle tultuani sain käsiini sanomalehtiä, joissa, varsinkin työväenlehdissä, oli aivan hullunkurisia tietoja Uhtuan kokouksesta. Väitettiin ja selostettiin niissä aivan suoraan, että kaikki päätökset ovat tehdyt kokonaan kommunistiperiaatteiden mukaisesti jne. Myös sen takia, että porvarilehdissäkin tiedot eivät olleet tarkkoja, oli matkani Helsinkiin tärkeä. Olikin hyvä, että kiirehdin menoani, sillä ulkoministeri Holsti oli juuri lähdössä Pariisiin ja Lontooseen, joten hän saattoi Uhtuan kokouksen päätökset viedä suuren maailman tietoon. Pöytäkirja, joskaan ei aivan lopullinen, oli nimittäin mukanani.

Loppumatkastani Repolaan ei ole erityistä kerrottavaa. Saavuin takaisin lähtöpaikkaani juuri pääsiäiselle eli Äijän päivälle, jolloin johtamani laitoksen oppilaat olivat järjestäneet iltaman. Siinä sitten minulla oli tilaisuus repolalaisille kertoa matkani vaiheista ja Uhtuan maakuntapäivien tärkeistä päätöksistä.

Berliinissä, helmik. 15 p:nä 1921

WASILI KEYNÄS

FUJI CASSETTES

JP-IIx

Historia toistaa itseään
silloin, kun Sinä haluat.

Myynti:

MUSTA PÖRSSI
PARHAAT MERKIT - SOPAISI HINNAT
K-KAUPAT
CITYMARKET